

М. В. Пугачова, д-р екон. наук, с.н.с.,
в. о. генерального директора,
Л. О. Яценко, канд. екон. наук,
старший наук. співробітник,
НТК статистичних досліджень
Держкомстату України

СТАТИСТИЧНИЙ МОНІТОРИНГ ФУНКЦІОНУВАННЯ ГРУП ПІДПРИЄМСТВ

АНОТАЦІЯ. У статті викладено нові питання оцінювання тенденцій розвитку груп підприємств в українській економіці. Основна увага зосереджена на аналізі промислових підприємств, що входять до груп. Визначено, що наразі за умови відсутності даних для дослідження функціонування підприємств у складі груп, перспективним альтернативним джерелом отримання додаткової інформації є кон'юнктурні обстеження підприємств.

ABSTRACT. The new questions of estimation trends in Ukrainian enterprise groups are described in the article. Basic attention is concentrated on analysis of industrial enterprises belonging to groups. Determined that if the data for research of enterprise activity within groups is absent at present, a perspective alternative source of additional information is Business Tendency Surveys.

КЛЮЧОВІ СЛОВА. Групи підприємств, економетричні моделі, кон'юнктурні обстеження підприємств.

Вступ

Групи підприємств є своєрідним каркасом економіки провідних країн та світового господарства в цілому. Це пояснюється тим, що створення господарського об'єднання забезпечує його учасників стратегічними перевагами над конкурентами (додатковими ресурсами, можливостями впровадження результатів наукових досліджень тощо), а також дозволяє координувати діяльність усіх ланок технологічного ланцюга та залучати великі фінансові ресурси.

Питанню розробки методології статистичного дослідження функціонування груп підприємств приділяється значна увага Європейським Союзом, міжнародними організаціями, а також науковцями та фахівцями окремих країн.

У Постанові Ради ЄЕС (Council Regulation (EEC) від 15.03.93 № 696/93) «Про статистичні одиниці спостереження та аналіз виробничої системи Європейської спільноти» щодо статистичних одиниць групу підприємств визначено як об'єднання підприємств, пов'язаних між собою правовими та/або фінансовими зв'язками. У групи підприємств може бути більше одного центру прийняття рішень, особливо якщо це стосується виробничої політики, політики зі збуту, а також можуть бути централізованими певні аспекти фінансового менеджменту й оподаткування тощо. Вона є економічним суб'єктом, вповноваженим самостійно виносити рішення, зокрема стосовно її складових одиниць [1].

Різні аспекти щодо створення та діяльності груп підприємств вивчають Г. Я. Антонюк, О. О. Васечко, І. С. Гостєва, Н. Й. Олексів, В. В. Лаврененко, В. С. Пономаренко, М. В. Пугачова, В. Г. Суржик, В. І. Тоцький [2—10].

Метою цієї роботи є визначення тенденцій розвитку груп підприємств в Україні в сучасних умовах із залученням можливих доступних джерел інформації.

Порядок утворення та діяльності груп підприємств в Україні регулюється положеннями Господарського кодексу України [11, с. 118—127], в якому об'єднання підприємств визнається як господарська організація, що утворена у складі двох або більше підприємств з метою координації їх виробничої, наукової та іншої діяльності для вирішення спільних економічних та соціальних завдань.

Об'єднання підприємств утворюються підприємствами на добровільних засадах або за рішенням органів, які відповідно до Господарського кодексу та інших законів мають право утворювати об'єднання підприємств. До об'єднань підприємств можуть входити підприємства, утворені за законодавством інших держав, а підприємства України можуть входити до об'єднань, утворених на території інших держав.

Згідно з Господарським кодексом виділяють такі основні форми об'єднань підприємств (ст. 120): асоціації, корпорації, консорціуми, концерни. В українському законодавстві передбачається можливість утворення й інших групових форм, наприклад, таких як картель, синдикат, трест, холдинг, фінансово-промислова група та ін.

У результаті аналізу [2—6; 9, 10] визначено, що в сучасних умовах необхідність існування великих організаційних структур бізнесу обумовлена певною метою їх формування та функціонування, а саме:

1) для асоціацій — це постійна координація господарської діяльності підприємств, що об'єдналися, шляхом централізації однієї або кількох виробничих та управлінських функцій, розвитку спеціалізації і кооперації виробництва, організації спільних виробництв;

2) для корпорацій — це консолідація виробничо-господарської діяльності підприємств, координація зусиль у вирішенні складних технічних, фінансових, соціально-економічних проблем, забезпечення захисту спільних інтересів тощо;

3) для консорціумів — досягнення певної спільної господарської мети — реалізація цільових програм, науково-технічних, будівельних проектів тощо;

4) для концернів — використання можливостей великомасштабного виробництва, комбінування, кооперування виробничих і технологічних зв'язків з метою отримання ефективних результатів і стійкого утримання ринкової кон'юнктури, вигідного використання інвестицій для найрезультативніших проектів, інші формування, необхідні для забезпечення успіху;

5) для картелів — домовленість групи виробників зі зменшення або подолання конкуренції між ними і отримання монопольного прибутку; спільна діяльність з реалізації продукції пов'язується певною мірою і з її виробництвом;

6) для синдикатів — централізація збуту та зменшення витрат на збут;

7) для трестів — монополізація ринку;

8) для холдингів — володіння контрольним пакетом акцій інших фірм з метою ділового контролю над ними та управління їх діяльністю;

9) для промислово-фінансових груп — підвищення ефективності національної економіки та діяльності окремих підприємств-учасників промислово-фінансових об'єднань на основі об'єднання матеріальних та фінансових ресурсів.

На сьогодні в Україні господарські об'єднання створені у найбільш важливих сферах діяльності держави: авіабудівній (наприклад, концерн «Антонов»), автобудівельній (наприклад, корпорації «УкрАВТО» та «Агро-Союз», Український Автомобільний холдинг, Автоальянс), торфовидобувній (наприклад, концерн «Укрторф»), нафтогазовій (наприклад, концерни «Галнавтогаз» та «Нафтоенерго»), ядерній енергетиці (наприклад, концерн «Ядерне паливо»), спиртовій (наприклад, концерн «Укрспирт»), телерадіомовлення (наприклад,

Концерн радіомовлення, радіозв'язку та телебачення) та інших. Окремими прикладами багатопрофільних груп підприємств є група «Приват», до сфери інтересів якої входять фінанси, телекомунікації, металургія, коксохімія, нафтовий бізнес, або найбільша українська група підприємств — Систем Кепітал Менеджмент (ЗАТ «СКМ»), що займає лідируючі позиції в гірничо-металургічній галузі, енергетиці, банківському бізнесі, страхуванні, телекомунікаціях, медіабізнесі, нерухомості, спорті, ритейлі тощо.

Моделювання тенденцій щодо кількості та частки груп підприємств в українській економіці

Групи підприємств не враховують у статистичних реєстрах країн СНД, за виключенням Киргиз стану та Росії, і не проводять їх окремих обстежень. В Україні, як у 2007 р. зазначала О.О. Васечко [3], створення реєстру груп підприємств є проблематичним, оскільки відсутній синтез інформації щодо об'єднань з різних джерел даних та спостерігається складність ведення статистичного реєстру груп підприємств через їх рухливість та нестабільність як одиниці статистичного спостереження. Ситуація стосовно створення статистичного реєстру підприємств та врахування у ньому інформації щодо входження підприємств до груп з того часу значно змінилась на краще: у грудні 2009 р. Держкомстатом затверджено «Положення про Реєстр статистичних одиниць та формування основ вибірки сукупностей одиниць статистичних спостережень за діяльністю підприємств» [12], в основу якого було покладено згадану вище Постанову Ради ЄС 1993 року, Регламент Європейського парламенту та Ради ЄС від 20.02.2008 № 177/2008 стосовно встановлення єдиних рамок для реєстру підприємств для статистичних цілей та відміни Регламенту Ради ЄС № 2186/93. У цьому Положенні передбачено використання поняття «група підприємств» як одного з типів статистичних одиниць. Отже, інформація стосовно належності підприємств до груп та стосовно груп підприємств найближчим часом має збиратися органами державної статистики.

Наразі в Державному комітеті статистики України отримують дані щодо кількості таких груп підприємств як асоціації, корпорації, консорціуми, концерни та інші групи підприємств

за Класифікатором організаційно-правових форм господарювання (табл. 1).

Таблиця 1

КІЛЬКІСТЬ ОБ'ЄДНАНЬ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ, ОДИНИЦЬ

Види об'єднань	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Асоціація	2516	2435	2458	2497	2679	2751	2841	2953	3057	3125	3180
Корпорація	609	648	717	761	798	824	842	849	862	866	872
Консорціум	57	61	62	66	77	80	84	84	89	92	92
Концерн	380	385	395	388	397	406	403	400	396	390	387
Інші об'єднання юридичних осіб	2123	2141	2115	2082	2061	1971	1880	1774	1717	1634	1598
Усього	5685	5670	5747	5794	6012	6032	6050	6060	6121	6107	6129

Джерело: Сайт Держкомстату [12]

Для оцінювання тенденцій щодо змін кількості зазначених у табл. 1 груп підприємств використано трендові моделі (1) — (5), розраховані на базі інформації за останні 11 років:

$$VAR_1 = -160\,380,318 + 81,373 \cdot T, \quad (1)$$

$$VAR_2 = -51015,727 + 25,836 \cdot T, \quad (2)$$

$$VAR_3 = -7633,409 + 3,845 \cdot T, \quad (3)$$

$$VAR_4 = 123\,019,818 - 60,400 \cdot T, \quad (4)$$

$$VAR_5 = -97220,273 + 51,455 \cdot T, \quad (5)$$

де VAR_1 , VAR_2 , VAR_3 , VAR_4 , VAR_5 — кількість відповідно асоціацій, корпорацій, консорціумів, інших об'єднань юридичних осіб та загальна кількість об'єднань юридичних осіб;

T — часовий параметр.

Побудовані моделі регресії свідчать про те, що в середньому за рік кількість асоціацій, корпорацій, консорціумів та всього груп підприємств зростає на 81,4; 25,8; 3,8 та 51,5 одиниць відповідно, для інших об'єднань — зменшується на 60,4 одиниць, а для концернів їх кількість не залежить від часового параметру.

У цілому модель (1) пояснює зміни кількості асоціацій на 94,3 %, модель (2) — корпорацій на 87,4 %, модель (3) — консорціумів на

95,6 %, модель (4) — інших об'єднань на 94,1 % та модель (5) — зміни кількості груп підприємств у цілому на 87,6 %. Усі моделі є адекватними, оскільки ймовірність для F -статистики менша за 0,05 та відповідні значення t -статистик при коефіцієнтах регресійних рівнянь менші за табличні. Отже, за розрахунками має зберігатися тенденція до зростання майже по всіх видах об'єднань.

Для оцінювання залежності змін загальної кількості груп підприємств від змін обсягів прямих іноземних інвестицій в українську економіку використано модель

$$VAR_6 = 94,690 + 0,047 \cdot VAR_7, \quad (6)$$

де VAR_6 — темп зростання кількості груп підприємств у наступному році;

VAR_7 — темп зростання обсягів прямих інвестицій.

Ця модель демонструє, що із зміною темпів зростання обсягів прямих іноземних інвестицій на 1 % темп зростання кількості груп підприємств у наступному році збільшиться на 0,047 %. Основні характеристики моделі (6) представлено у табл. 2.

Таблиця 2

ОЦІНКИ МОДЕЛІ

Коефіцієнти	Значення коефіцієнта	Стандартна похибка	t -статистика	p -значення (ймовірність)
C	94,690	1,364	69,405	0,000
VAR_7	0,047	0,010	4,543	0,003
Коефіцієнт детермінації	0,747	Середнє значення залежної змінної		100,805
Скоригований коефіцієнт детермінації	0,711	Стандартне відхилення залежної змінної		1,235
Стандартна похибка регресії	0,664	Інформаційний критерій Акаїке		2,213
Сума квадратів залишків	3,088	Критерій Шварца		2,257
<i>Логарифмічна функція правдоподібності</i>	-7,957	F -статистика (критерій Фішера)		20,637
Оцінка Дарбіна—Уотсона	2,308	Ймовірність (F -статистики)		0,003

У цілому модель (6) пояснює зміни у темпах зростання загальної кількості груп підприємств на 74,7 %. З'ясовано, що вона є адекватною.

На підставі табл. 1 можна проаналізувати структурні зрушення у множині груп підприємств. Приклад графічного порівняння структури цієї множини на початку та в кінці аналізованого періоду наведено на рис. 1.

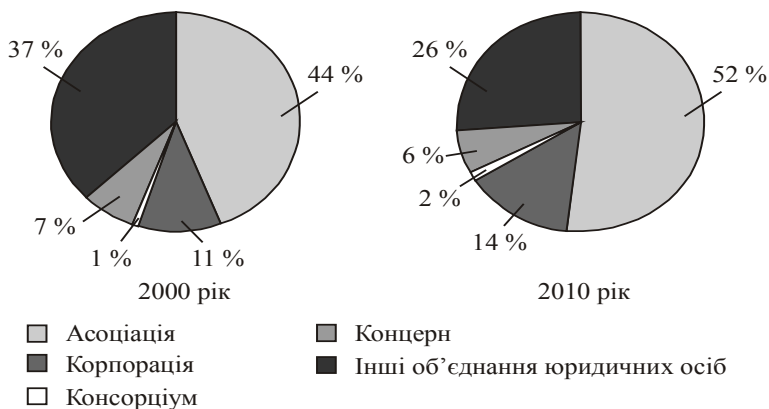

Рис. 1. Зміни у структурі груп підприємств

Таким чином, найбільш поширеною формою існування груп підприємств в Україні є асоціації, частка яких за останні 11 років зросла на 8 %. Крім того, за цей період зросли й частки корпорацій (на 3 %) та консорціумів (на 1 %) за рахунок зменшення часток концернів (на 1 %) та інших об'єднань (на 11 %).

Моделі (7)–(11) демонструють залежність частки об'єднань підприємств від часового фактора:

$$VAR_8 = -1889,602 + 0,966 \cdot T, \quad (7)$$

$$VAR_9 = -639,302 + 0,325 \cdot T, \quad (8)$$

$$VAR_{10} = -107,019 + 0,054 \cdot T, \quad (9)$$

$$VAR_{11} = 94,313 - 0,044 \cdot T, \quad (10)$$

$$VAR_{12} = 2641,611 - 1,301 \cdot T, \quad (11)$$

де VAR_8 , VAR_9 , VAR_{10} , VAR_{11} , VAR_{12} — частки відповідно асоціацій, корпорацій, консорціумів, концернів та інших об'єднань юридичних осіб у загальній кількості об'єднань підприємств.

Наведені моделі регресії свідчать про те, що в середньому за рік частка асоціацій, корпорацій та консорціумів зростає на 0,97 %, 0,33 % та 0,05 % відповідно, а для концернів та інших об'єднань — зменшується на 0,04 % та 1,30 % відповідно.

У цілому модель (7) пояснює зміни у структурі за рахунок асоціацій на 88,8 %, модель (8) — корпорацій на 83,0 %, модель

(9) — консорціумів на 94,3 %, модель (10) — концернів на 72,9 %, модель (11) — інших об'єднань на 97,6 %.

Моніторинг концентрації виробництва за видами промислової діяльності на базі інформації з кон'юнктурних обстежень підприємств

Зрозуміло, що процеси об'єднання підприємств у групи є наслідком глобалізаційних змін, які відбуваються в світовій економіці, і які все активніше відчуваються в економіці України, особливо, у промисловій галузі. Але офіційна статистика поки що не має достатньої інформації для того, щоби оцінити ефективність функціонування підприємств у складі груп та прослідкувати за її змінами протягом деякого періоду. Таку можливість надають обстеження ділової активності (кон'юнктурні обстеження, КО) підприємств (що проводяться НТК статистичних досліджень разом з територіальними управліннями Держкомстату), в яких збирається інформація переважно якісного характеру шляхом анкетного опитування керівників підприємств. Тому весь аналіз, наведений нижче, ґрунтується на інформації цих обстежень.

Протягом 2005—2010 рр. питання щодо належності до груп підприємств ставилося в анкетах для промисловості регулярно, а за іншими галузями — періодично. У 2005 році тільки 13,9 % респондентів у промисловості входили до груп компаній, у наступні роки, як видно на рис. 2, частка таких підприємств у вибірці збільшилась:

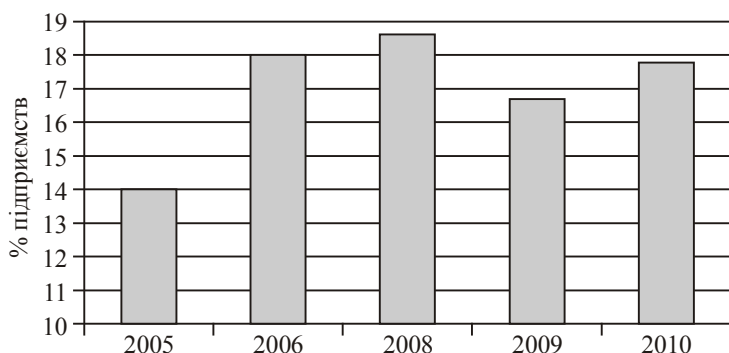

Рис. 2. Частка промислових підприємств, що входять до груп

Цікавим для аналізу ринку є визначення, чи самостійно працює підприємство, чи належить до групи, саме за промисловими видами економічної діяльності. У такому розрізі найбільший відсоток підприємств-членів груп у виробництві коксу й продуктів нафтопереробки (56 %), і у 2010 р. їх стало значно більше; та в металургії (частка теж збільшилася з 31 % до 43 %), немає — тільки серед підприємств з виробництва шкіри та шкіряного взуття (табл. 3).

Таблиця 3

**ЧАСТКИ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ, ЩО ВХОДЯТЬ
ДО ГРУП, ЗА КВЕД, %**

Види економічної діяльності	Коди за КВЕД	2009 р.	2010 р.
добувна промисловість	10—14	17	17
харчова, тютюнова промисловість	15—16	22	24
текстильна промисловість	17	6	6
виробництво готового одягу та хутра	18	7	4
виробництво шкіри та шкіряного взуття	19	0	0
обробка деревини та вироби з неї	20	10	7
виробництво паперу та картону	21	16	35
видавнича справа, поліграфічна промисл.	22	11	24
вир. коксу, продуктів нафтопереробки	23	36	56
хімічне виробництво	24	16	18
вир. гумових та пластмасових виробів	25	18	10
вир. інших неметалевих мінеральних виробів	26	11	14
металургія	27	31	43
обробка металу	28	16	15
виробництво машин та устаткування	29	11	9
вир. електричного та електронного устаткув.	30—33	9	9
виробництво транспортного устаткування	34—35	24	17
інше виробництво	36	10	5
вторинна переробка	37	20	20
виробництво електроенергії, газу та води	40—41	23	30

Для дослідження різних аспектів функціонування підприємств, що входять до груп, доцільно було би зробити, використовуючи показники КО якісного характеру, що притаманні саме цим обстеженням, низку порівнянь з іншими підприємствами (не членами груп) або в цілому по галузі, наприклад, стосовно змін стану конкуренції; оцінок рівня продуктивності праці; доступності кредитів; фінансування досліджень і розробок; змін обсягів інвестицій; завантаження виробничих потужностей; заборгованості по зарплаті. Така залежність, як з'ясувалось, існує, а її дослідження в динаміці, зроблене за достатньо тривалий (6-річний) період, дозволить проаналізувати й вплив кризи на процеси, що відбуваються в українській економіці.

Через обмеженість обсягу публікації і надалі аналіз буде здійснюватися тільки для промислової галузі.

Розглянемо динаміку таких показників, як зміни стану конкуренції у промисловості, зміни попиту на продукцію підприємств у середині країни, зміни стану завантаженості виробничих потужностей, коефіцієнт завантаженості потужностей та оцінки бізнес-ситуації на підприємствах-респондентах, для тих підприємств, що входять до груп компаній, та в цілому по промисловості.

Тенденція зростання конкуренції триває протягом всього періоду дослідження цього питання (наразі — це 9,5 років), але, як видно з рис. 3, з 2006 р. спостерігається уповільнення темпів зростання, що прискорилося й світовою фінансово-економічною кризою. І якщо стосовно промислової галузі в цілому зміни інтенсивності конкуренції протягом досліджуваного періоду коливалися, то для промислових підприємств, що входять до груп компаній, зареєстровано більш стабільний рівень впливу, але й більш суттєвий протягом двох останніх років.

Респондентами завжди надавалися низькі оцінки попиту на промислову продукцію, але на рис. 3 видно, що оцінки підприємств-членів груп дещо кращі, ніж у цілому по галузі. І особливо це видно за даними 2010 р.: розрив складає 16 процентних пунктів.

Отже, якщо спробувати пов'язати ступінь посилення конкуренції та зміни оцінок попиту в Україні, то можна зробити висновок, що збільшення інтенсивності конкуренції сприятливо впливає на попит (підвищує його оцінки), що демонструють підприємства, які входять у групи.

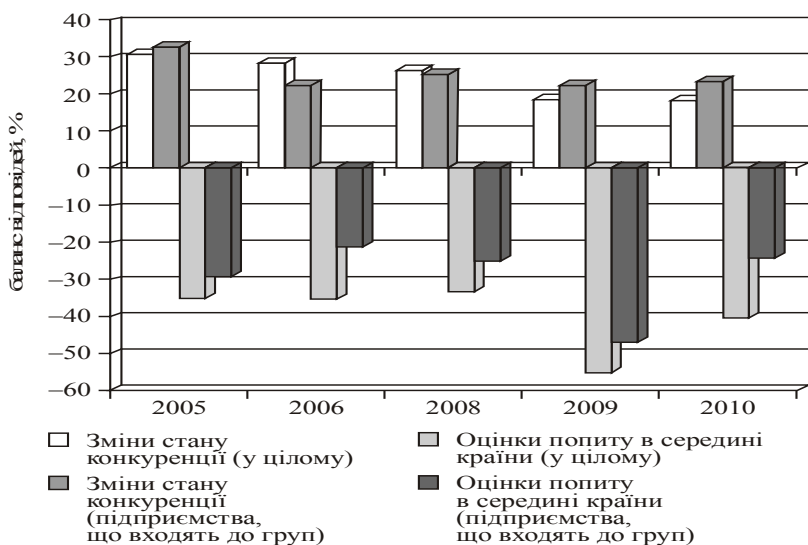

Рис. 3. Порівняння конкуренції та попиту в Україні для промислових підприємств

Примітка. Баланс відповідей розраховано як різницю між відсотками позитивних та негативних відповідей на запитання. Його значення зазвичай інтерпретується як темп приросту і показує напрями змін тенденцій.

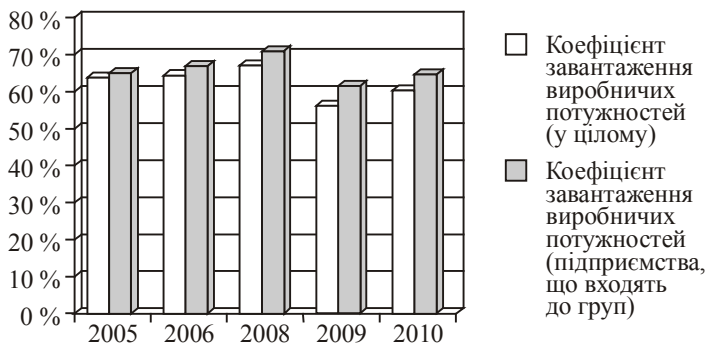

Рис. 4. Порівняння коефіцієнтів завантаження виробничих потужностей на промислових підприємствах

Коефіцієнт завантаження виробничих потужностей завжди був показником, що викликає зацікавленість з боку статистиків та аналітиків. Він, незважаючи на свій кількісний характер, не розрахову-

ється офіційною статистикою, проте має достатньо високу інформативність. У розвинених країнах вважається, що значення цього коефіцієнта за нормальних економічних умов має коливатись у межах 80—85 % для того, щоби, з одного боку, підприємство могло швидко реагувати на зростання попиту, а з іншого боку, не переповнювало складів готової продукції. Як видно з рис. 4, коефіцієнт завантаження потужностей на підприємствах, що входять до груп компаній, постійно перевищує показник у цілому по промисловості. І навіть у 2009 р. перевищував його більше ніж на 5 процентних пункти.

Показник завантаженості потужностей має якісний характер і демонструє узагальнену оцінку респондентів того, на скільки наявні виробничі потужності відповідають обсягам попиту на продукцію підприємства. Чим вище його значення, тим більше вільних (надлишкових) потужностей, і тим гірше стан на підприємстві. Отже, саме така ситуація, як видно з рис. 5, зареєстрована у 2009 році. Причому, незважаючи на більш високий коефіцієнт завантаження потужностей на підприємствах, що входять до груп, і порівняно кращі оцінки попиту, саме керівники цих підприємств вважають, що мають більш ніж достатньо вільних потужностей, тобто прагнуть краще їх завантажити.

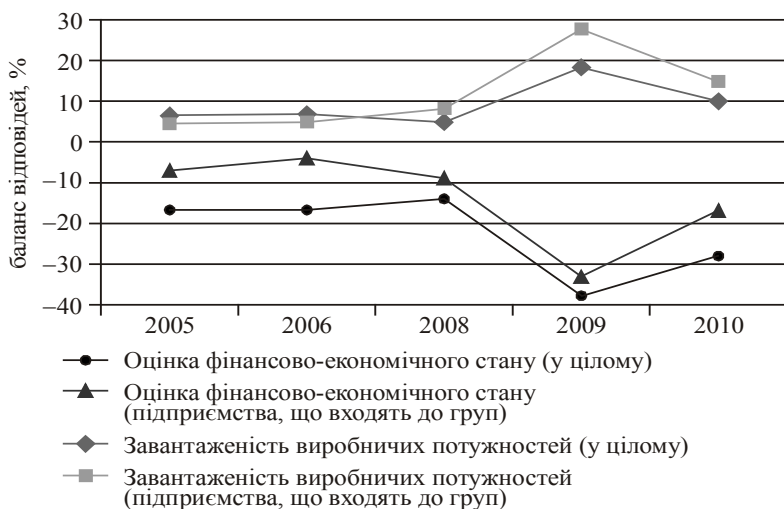

Рис. 5. Порівняння бізнес-ситуації на промислових підприємствах та стану завантаженості потужностей

Примітка. Баланс відповідей розраховано як різницю між відсотками позитивних та негативних відповідей на запитання. Його значення зазвичай інтерпретується як темп приросту і показує напрями змін тенденцій.

Показник «оцінка бізнес-ситуації на підприємстві», тобто оцінка його фінансово-економічного стану, має найбільш «збиральний», узагальнюючий зміст стосовно всієї діяльності підприємства і, до того ж, є теж унікальним для традиційної статистики. Саме завдяки йому можна оцінити поточний стан підприємства, його конкурентоспроможність на внутрішніх та зовнішніх ринках, можливість розвиватися, створюючи робочі місця та впроваджуючи інновації. Як видно з рис. 5, знов таки підприємства-члени груп дещо краще оцінюють свою бізнес-ситуацію, ніж у цілому по промисловості.

Таким чином, на основі деяких показників обстежень ділової активності промислових підприємств можна зробити висновок, що і у період зростання, і в період кризи підприємства з груп краще адаптуються до умов, що змінюються.

Висновки. Моніторинг діяльності підприємств, що входять до груп компаній, за різними галузями економіки, а також дослідження певних аспектів концентрації виробництва, створюваної об'єднанням господарюючих об'єктів, дозволяє отримати результати, які до цього не були доступні офіційній українській статистиці, що тільки розпочинає роботи у цьому напрямку. Дуже корисною виявляється інформація кон'юктурних обстежень, яка надає змогу виявити підприємства, що належать до груп, і проаналізувати та спрогнозувати деякі аспекти їх діяльності на підставі узагальнених думок керівників цих підприємств.

Література

1. *Business registers — recommendations manual.* — Publications Office of the European Union, Luxembourg : European Commission, 2010. — 345 p.
2. *Антонюк Г. Я.* Інтеграційні форми агропромислових підприємств як напрям забезпечення їх конкурентоспроможності у трансформаційній економіці / Г. Я. Антонюк // Менеджмент : зб. наук. праць. — К. : Вид-во Київ. міжгалуз. ін-т управління, 2008. — Вип. 10. — С. 198—209.
3. *Васечко О. О.* Методологічні аспекти створення статистики груп підприємств в Україні / О. О. Васечко // Статистика України. — 2007. — № 4 (39). — С. 4—11.
4. *Гостева І. С.* Поняття та види інтегрованих підприємств / І. С. Гостева. [Електронний ресурс]. — Доступний з http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Emp/2008_20/gosteva.pdf.
5. *Олексів Н. Й.* Роль та місце промислово-фінансових об'єднань в ринковій економіці України та зарубіжний досвід / Н. Й. Олексів // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. — Львів : РВВ НЛТУ України, 2005. — Вип. 15.5. — С. 297—303.

6. Пономаренко В. С. Корпорації та інтегровані структури: проблеми науки та практики : монографія / В. С. Пономаренко, В. М. Горбатов. — Х. : Вид-во ІНЖЕК, 2007. — 344 с.

7. Пугачова М. В. Деякі аспекти статистичного дослідження функціонування підприємств у складі груп / М. В. Пугачова // Прикладна статистика: проблеми теорії та практики: Зб. наук. праць. — К.: ДА-СОА. — 2009. — Вип. 5. — С. 70—74.

8. Пугачова М. В. Дослідження деяких аспектів функціонування підприємств, що входять до груп, на базі результатів кон'юнктурних обстежень / М. В. Пугачова // Статистика України. — 2007. — № 4 (39). — С. 37—47.

9. Суржик В. Г. Економічна природа холдингів як сучасної форми бізнесу / В. Г. Суржик // Наукові праці НДФІ : зб. наук. праць. — К. : Вид-во НДФІ, 2008. — № 1 (42). — С. 101—109.

10. Тоцький В. І. Організаційний розвиток підприємства : навч. посібн. / В. І. Тоцький, В. В. Лаврененко. — К. : Вид-во КНЕУ, 2005. — 247 с.

11. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. [Електронний ресурс]. — Доступний з <http://www.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15>].

12. Сайт Державного комітету статистики України. [Електронний ресурс]. — Доступний з <http://www.ukrstat.gov.ua>

Стаття надійшла до редакції 08.06.2011 р.

УДК: 330.131.7: 336.777

А. Б. Долінський, канд. екон. наук, доц., докторант,
Є. Б. Долінська, канд. екон. наук, старший викл.,
кафедра економіко-математичного моделювання,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

МАРКІВСЬКІ МОДЕЛІ ОЦІНЮВАННЯ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ КУПОННИХ ОБЛІГАЦІЙ

АНОТАЦІЯ. Розглянуто актуальні питання моделювання дефолтів та оцінювання кредитного ризику купонних облігацій з припустимим однопериодним простроченням оплати. Наголошено на важливості розробки відповідних моделей на основі сценарно-імовірнісних схем остаточного погашення або дефолту купонних облігацій з урахуванням можливості погашення простроченої заборгованості за ними. Для розв'язання поставлених завдань використовується математичний апарат ланцюгів Маркова. В межах розроблених моделей отримано важливі характеристики оцінювання та врахування кредитних ризиків купонних облігацій з припустимим однопериодним простроченням оплати, що дозволяють потенційному інвесторові отримати необхідну інформацію щодо надійності боргового цінного паперу, розробити можливі стратегії управління кредитним ризиком цих фінансових інструментів та оптимізувати процес прийняття рішень щодо доцільності вкладення коштів у боргове зобов'язання.